

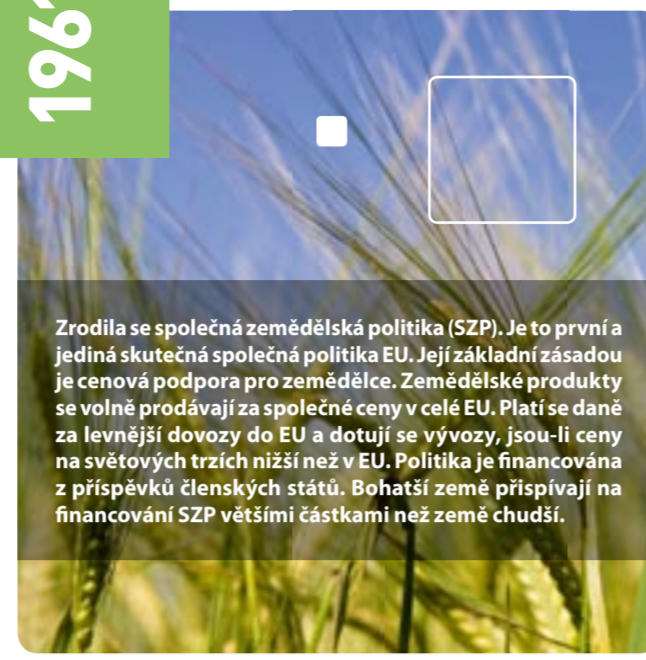
Evropská zemědělská politika v průběhu let

1957

Šest zakládajících členů podepisuje Římskou smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství (dnešní EU). Tato smlouva stanoví klíčové cíle zemědělství – cenově dostupné potraviny pro občany EU a přiměřenou životní úroveň pro zemědělce.

1961

Zrodila se společná zemědělská politika (SZP). Je to první a jediná skutečná společná politika EU. Její základní zásadou je cenová podpora pro zemědělce. Zemědělské produkty se volně prodávají za společné ceny v celé EU. Platí se daně za levnější dovozy do EU a dotují se vývozy, jsou-li ceny na světových trzích nižší než v EU. Politika je financována z příspěvků členských států. Bohatší země přispívají na financování SZP většími částkami než země chudší.

1962

SZP vytýčuje další postup. Je vytvořen jednotný zemědělský trh EU s vlastní referenční měnou pro vnitřní obchod se zemědělskými produkty – evropskou zúčtovací jednotkou (EUA). Evropská zúčtovací jednotka je předchůdcem eura. V roce 1962 odpovídá jedna evropská zúčtovací jednotka jednomu americkému dolaru.

Zaručené ceny hlavních zemědělských produktů stimulují růst produkce a efektivnosti. Jako jediná politika na úrovni EU má SZP lví podíl na rozpočtu EU (v roce 1970 je to 87 %). S rozšiřováním palety politik EU se podíl na rozpočtu vyčleněný pro SZP snižuje a nyní je pod hranicí 45 %.

1963-1967

1971

Vzhledem ke své mezinárodní odpovědnosti otevírá EU v rámci svého všeobecného systému preferencí svůj trh dovozům z rozvojových zemí, včetně zemědělských produktů. V roce 1975 poskytuje ještě výhodnější zacházení dovozům od svých partnerů ve skupině afrických, karibských a tichomořských států (AKT).

1973

K EU přistupují Dánsko, Irsko a Spojené království. K důsledkům patří mnohem větší početní stav ovcí v EU a zvláštní dohody o dovozu tradičních britských potravin (hlavně cukru z Britského společenství národů a novozélandského másla). Přizpůsobení se těmto změnám zvyšuje náklady na SZP.

1970s
1980s

Pro SZP krizové období. Ukazuje se, že cenová podpora je až příliš efektivní a zvyšuje potravinovou výrobu tak, že EU brzy produkuje více, než potřebuje. Zásoby se hromadí a náklady letí prudce nahoru. V důsledku nadprodukce vznikají nechvalně známé hory másla, obilovin a hovězího masa i jezera vína a mléka. Přebytky jsou vyprodávány na světových trzích za dotované ceny, což často poškozuje místní zemědělce v rozvojových zemích. Volání po reformě SZP se vytrvale stupňuje. V té době nabývá na významu finanční podpora pro zemědělská hospodářství v horských a znevýhodněných oblastech.

1981

K EU přistupuje Řecko a zvyšuje množství produktů ze Středomoří spadajících pod společnou zemědělskou politiku, jako jsou olivy.

1984

Je učiněn první krok k regulaci nadprodukce: mléčné kvóty omezují množství, které jednotliví zemědělci mohou vyrobit, s cílem zamezit snižování cen v důsledku nadprodukce.

1988

K EU přistupují Španělsko a Portugalsko, což vede k ještě většímu zvýšení celkové produkce ovoce a zeleniny, olivového oleje a vína.

1986

Čtyři roky po zavedení mléčných kvót jsou přijata další opatření ke snížení nadprodukce a výdajů. Zemědělci dostávají vyrovnání, ponechají-li část půdy neobdělávanou (tzv. vynětí půdy z produkce), a je stanovena mez celkových výdajů na zemědělství. Koncem osmdesátých let se do SZP začínají začleňovat opatření pro zlepšení infrastruktury zemědělského hospodářství, vzdělávání a výsledků zemědělství v oblasti vlivu na životní prostředí.

1992

SZP podstupuje řadu reforem a zemědělci nyní dostávají platby přímých podpor, zatímco cenová podpora se snižuje. Zavádějí se režimy, které mají motivovat zemědělce k větší ohleduplnosti k životnímu prostředí a k méně intenzivnímu hospodaření. Reformy se časově shodují se Summitem Země pořádaným v roce 1992 v Rio de Janairu, kde byla přijata zásada udržitelného rozvoje.

1992-1993

Větší orientace na kvalitu. Jsou stanovena nová pravidla podporující investice do zemědělství, vzdělávání, lepší zpracování a marketing. Přijímají se opatření na podporu tradičních a regionálních potravin.

1994

Mezinárodní obchodní jednání známá jako Uruguayské kolo vedou k otevření světového trhu. Hlavní rozvinuté země, včetně EU, souhlasí s omezením pomoci svým zemědělcům a se snížením dovozních daní a vývozních dotací. Výsledkem Uruguayského kola je vznik nového obchodního orgánu, Světové obchodní organizace (WTO).

1995

K EU přistupují Rakousko, Finsko a Švédsko. Jsou stanovena zvláštní opatření pro zemědělce v oblastech s obtížnými podmínkami – často charakterizovaných horami a arktickými klimatickými podmínkami. Lesní plocha EU se rázem zvyšuje o 70 %.

1990s

Objevují se rizika v oblasti bezpečnosti potravin (BSE neboli nemoc šílených krav, kontaminovaný olivový olej, dioxin zjištěný v krmivu) a roste starost o dobré životní podmínky zvířat. Stále důležitější součástí SZP se stává ochrana spotřebitele.

1999

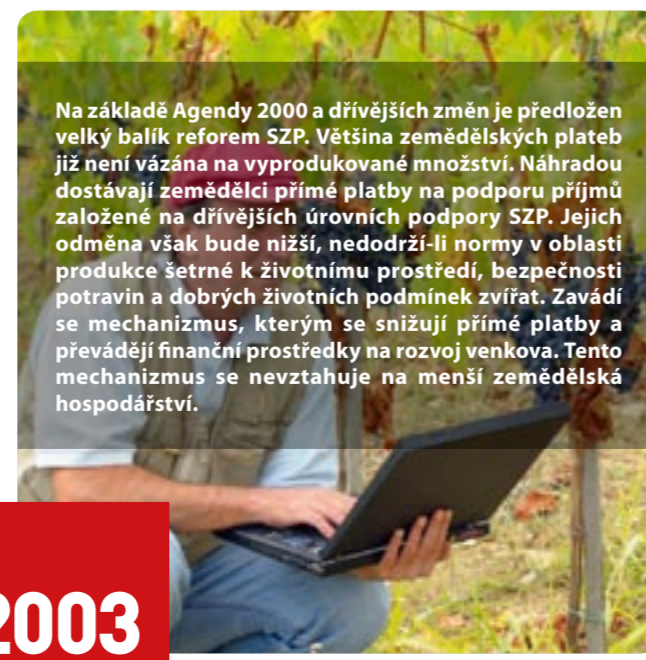
Je přijata Agenda 2000, program k reformě SZP orientovaný na budoucnost. Posiluje proces z roku 1992 směrem k většímu tržnímu zaměření zemědělců, dalšímu snižování cen podpory a zpřísnění požadavků na kvalitu. Agenda 2000 zavádí celou řadu opatření pro povzbuzení hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje venkovských oblastí. Rozvoj venkova se stává ústředním prvkem SZP.

2002

Jako součást své podpory rozvojovým zemím poskytuje EU zvláštní podnětné bezcelní přístup pro veškeré zboží (s výjimkou vojenské techniky) z 50 nejchudších zemí na světě v rámci iniciativy Vše kromě zbraní.

2003

Na základě Agendy 2000 a dřívějších změn je předložen velký balík reforem SZP. Většina zemědělských plateb již není vázána na vyprodukované množství. Náhradou dostávají zemědělci přímé platby na podporu příjmů založené na dřívějších úrovních podpory SZP. Jejich odměna však bude nižší, nedodrží-li normy v oblasti produkce šetrné k životnímu prostředí, bezpečnosti potravin a dobrých životních podmínek zvířat. Zavádí se mechanismus, kterým se snižují přímé platby a převádějí finanční prostředky na rozvoj venkova. Tento mechanismus se nevztahuje na menší zemědělská hospodářství.

2004 & 2007

V roce 2004 se při dosud největším rozšíření EU začleňuje 10 zemí (Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko). S Bulharskem a Rumunskem, které přistoupily v roce 2007, se počet členských států zvyšuje nejprve na 25 a pak na 27. Noví členové zdvojnásobují zemědělskou populaci EU, včetně četných drobných zemědělců s příjmem odpovídajícím existenčnímu minimu.

2005

Rozvoj venkova je postaven na nový základ s cílem propagovat na venkově rozmanitější činnosti, chránit životní prostředí a přírodní stanoviště, podporovat udržitelné a účinné zemědělství a vysoce kvalitní produkty a prosazovat inovace a nové technologie. Politika rozvoje venkova se provádí prostřednictvím regionálních nebo vnitrostátních programů, zatímco strategické obecné zásady EU stanoví obecný směr.

2008

Společná zemědělská politika prošla změnami a bude se měnit i nadále, protože reaguje na požadavky spotřebitelů a trhu na pozadí nových výzev spojených s bezpečností potravin, se změnami klimatu, s vodním hospodářstvím, obnovitelnými zdroji energie a biologickou rozmanitostí. Ministři EU dosáhli politické dohody o kontrole stavu SZP.

2001

Je zahájeno nové kolo obchodních jednání WTO, tentokrát pod názvem rozvojová agenda z Dohy. Cílem EU a USA je další snížení vnitřních podpor zemědělcům a zjednodušení přístupu zemědělských dovozů z rozvojových zemí na své trhy.

SZP se vyvíjí v souladu s potřebami společnosti

Společná zemědělská politika (SZP) pomohla utvářet dnešní podobu Evropské unie. Byla stanovena tak, aby zajistila svým občanům kvalitní potraviny za dostupnou cenu a zemědělcům spravedlivou odměnu za práci, kterou vykonávají. Přestože se okolnosti v průběhu let změnily, zůstávají její cíle platné dodnes. SZP dosáhla svých cílů podle původního pojetí, průběžně však vytvářela značné přebytky. Již 20 let provádí EU reformu SZP, snižuje náklady, odstraňuje nadprodukcí a zaměřuje se na udržitelný rozvoj. Přebytky prakticky zmizely, SZP se však neustále přizpůsobuje – mění se dynamice zemědělských trhů, poptávce spotřebitelů po kvalitnějších a bezpečnějších potravinách a novým výzvám spojeným se změnami klimatu.

Evropská zemědělská politika v průběhu let

DOI: 10.2762/19042

Evropská komise
Generální ředitelství pro zemědělství
a rozvoj venkova
<http://ec.europa.eu/agriculture/>

Evropská komise
Generální ředitelství pro zemědělství
a rozvoj venkova

Evropská komise
Generální ředitelství pro zemědělství
a rozvoj venkova

Evropská komise
Generální ředitelství pro zemědělství
a rozvoj venkova

KF-80-08-415-CS-C